

חולין קיד

משה שווערד

פורים

תשע"ט

זמן סעודת פורים

(ודע, כי אף שלא נהגו לעשות עיקר הסעודה בשחרית וכדברי המ"ב (סק"ח בשם תה"ד) שעסוקים במשלוח מנות, מ"מ עפ"י קבלה²⁶ צריכה להיות סעודת פורים בשחרית דווקא, לכן נכון²⁷ למי שהיכולת והזמן בידו להרכות גם בסעודת שחרית בבשר²⁸ ויין ונרות דולקות ולכוון לצאת בה ג"כ ידי חובת סעודת פורים. !

ועיין לעיל סי' תרצ"ד אות א' שכתבנו אם מותר לאכול לפני קיום מצוות משלוח מנות ומת"ל.

תרפ"ח אות ט"ז. 26. א"ר בשם של"ה הק' מובא בפמ"ג א"א סק"ה יחשובה מי שעושה סעודה בשחרית וסיים הפמ"ג וכן אני נוהג, ובכ"ה סק"ג בשם סידור הרש"ש יליהר ולהחזיר לעשות הסעודה אחר תפלת שחרית לכמה טעמים וכו' עיי"ש עפ"י הסוד. 27. בליקוטי מהרי"ח בשם ס' כסא רחמים שכן נהג הגרי"א ז"ע וכן נהג רבו בעל ייטב לב וצ"ל מסיגט ואף כי מדינא די בסעודה אחת בפורים כדלקמן מ"ב סק"ט, מימ נכון לישב שוב בסעודה לפנות ערב כדלעיל הערה 25, וכיה בלקט יושר מנהגי בעל תורה"ד ומשמרת שלום שם. (28) אמנם באור"ח - ספינקא סק"ד מביא בשם ס' יפה ללב ידמנהגם לאכול ליל י"ד ובוקר י"ד אחר תפלת שחרית מאכלי חלב וגבינה מפני התורה שנמשלה בו הדר קבלה בימי אחשוורוש וביצה מבושלת כבליל פסח דביקש המן לקעקע ביצתן של ישראל והוא לשון ביצת דבעי רחמי ופרקינך, וכל הלבבות דורש ה'. 29. ובערוה"ש סי' רמ"ט סעי' ז' שיתחילו בסעודה קדם הצות,

שו"ע אורח חיים סימן תכט

(א) שואלים בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום: הגה ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח וכל מי שדר בעיר י"ב חודש צריך ליתן לזה. (א"ז): (ב) אין נופלים על פניהם בכל חדש ניסן ואין אומרים צדקתך בשבת במנחה ואין מספידין בו ואין מתענין בו להזכיר בצבור והבכורות מתענים בו בערב פסח: הגה גם אין אומרים צדוק הדין בכל חדש ניסן ונהגו שאין מתענין בו תענית כלל אפילו יום שמת בו אביו או אמו ...

משנה ברורה סימן תכט

(א) שואלין בהלכות פסח וכו' - שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהירן על כל הלכות פסח שני וה"ה בשאר יו"ט נמי דורשין קודם לכן ל' יום בהלכותיהן ... ועכ"פ ביו"ט גופא לכו"ע צריך לשאול ולדרוש בכל יו"ט בהלכותיה ...

(ב) שלשים יום - ומתחילין מיום הפורים עצמו. ועכשיו נוהגין לדרוש בשבת הגדול ...

פורים שמחה!!!

ממשפחת שווערד

1. ספר שערים מצויינים בהלכה

מ"ד לוקה חד איסורא הוא. היינו שלוקה על בישולו ואין לוקה על אכילתו דאין איסור חל על איסור. והקשה בשו"ת דובב מישרים (ח"א סי' ל) לפי דברי הכס"מ (ט"מ פ"א ה"ב) דלא אסרה תורה לבשל כשר בחלב אלא כדי שלא יבוא לאכול, מ"ט לוקה על בישולו דהא איסור בישול משום אכילה, וכיון דאינו לוקה על האכילה איך לוקה על הבישול, והניח בצ"ע, וכבר העיר בזה בשו"ת בית יצחק (יו"ד ח"ב סי' קיח).

2. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף קיג עמוד ב

המבשל חלב בחלב. הרמב"ם פסק דהמבשל חלב בחלב או נבלה בחלב ליכא איסור באכילתו משום בב"ח. דאין איסור חל על איסור. והקשו האחרונים דכיון שלדעת הרמב"ם איסור חל על איסור באיסור כולל, אמאי לא חל איסור בב"ח מדין כולל, הרי החלב היה מותר ועתה נאסר, וא"כ ליתסר נמי החלב או הנבילה משום בב"ח. ותירץ הרע"א דהכא לא שייך איסור כולל, משום שסיבת האיסור בחלב היא משום טעם הבשר שנכנס בו, וסיבת האיסור בבשר הוא משום טעם החלב שנכנס בו, נמצא שאיסור הבשר ואיסור החלב הוא משני סיבות ואין זה איסור כולל. (ועי' שו"ת רע"א סי' קע ובחת"ס יו"ד סי' צב).

3. שער המלך הלכות יסודי התורה פרק ה

[ח] ... עוד כתב הרב הנזכר וז"ל והנה אף שלכאורה דברי רבינו שלא חייב מלקות בהנאה מב"ח הם תמוהים נראה שיש להכריח סברתו מדתנן בפ"ג דכריתות דף י"ג יש אוכל אכילה כו' ובאר בגמרא דאף דקי"ל דאין איסור חל על איסור שאני הכא דאיסור מוסיף הוא דכיון דאקדשינהו איתוסף בו איסור הנאה ויש לתמוה דבפרק כל הבשר דף קי"ג אמרינן המבשל חלב בחלב פליגי בה רבי אמי ורבי אסי חד אמר לוקה וחד אמר אינו לוקה ומתבאר שם באותה סוגי' דלכ"ע אין איסור ב"בח חל על חלב וכן פסק רבינו בפ"ט מהלכות מאכלות אסורות הלכה ו' והשתא יש לתמוה דהא איסור מוסיף הוה דהשתא נאסר בהנאה וא"כ אמאי לא חייל איסור בב"ח על איסור חלב ולסברת רבינו ז"ל ניחא דע"כ לא חשיב הנאה איסור מוסיף אלא היכא דלוקה על הנאה כגון הדין דמוקדשין אבל ב"בח דליכא מלקות בהנאה לא שייך איסור מוסיף אלו ת"ד יע"ש.

4. תוספות מסכת חולין דף קיד עמוד א

כיון דעל אכילה לא לקי - תימה אימא איפכא כדאמר בסמוך כיון דאבשול לקי אכילה נמי לקי.

5. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף קיד עמוד א

תוס' ד"ה כיון. תימה אימא איפכא וכו'. לפי המבואר מדברי הרמב"ם (מאכ"א פ"ט ה"ב) שחידש דאיסור בישול בב"ח הוא מחמת שהוא הכנה לאכילה ומביא משל מבת בתך דודאי אסור משום בתך, וא"צ לכתוב בתו, ה"ה כאן אצ"ל שאכילה אסורה. לק"מ, דלכך מסתבר לדרוש דבדבר שאין בו איסור אכילה אף לא ילקה על בישולו. ועי' ריטב"א שתירץ.

6. תוספות מסכת חולין דף קיד עמוד א

המבשל במי חלב פטור - איסורא מיהא איכא דהא כותח מנסיובי דחלבא עבדי ליה כדאמר בריש אלו עוברין (פסחים דף מב.) ואמרינן לעיל (דף קיא:): דאסור לאכול בשר בכותח.

7. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף קיד עמוד א

המבשל במי חלב פטור. [1] בתוס' פירשו דהיינו נסיובי דחלבא, פי' שכשעושיין גבינה החלק המוקפה עולה למעלה ולמטה נשאר הנוזלים, וזה לא מיקרי חלב ואין בו איסור מה"ת. [2] אולם הרא"ש פליג וכו' שנסיובי דחלבא הוא חלב גמור ואיכא ביה איסור דאו', והכא איירי באותם נוזלין שאם מבשלים האוכל שבהם צף למעלה והנשאר למטה הוי מים בעלמא וזה הנקרא מי חלב.

8. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף קיד עמוד א

המבשל במי חלב פטור וכו'. מדתניא פטור ולא מותר משמע דעכ"פ אסור מדרבנן אפילו לבשלן, וכ"כ הפוסקים, וחז"ל החמירו בזה יותר מבשר עוף וחיה בחלב שגזרו רק על אכילתן ולא על בישולן. ועיין בחי' רעק"א על השו"ע (סי' פז ס"ו) שהשיג על דבריהם.

9. חתם סופר מסכת חולין דף קיג עמוד ב

המבשל במי חלב וכו' העצמות הגדין והקרנים וכו' צ"ל דס"ל להאי תנא דאפי' דבר שא"א לבוא לידי אכילה חייב על בישולו משו"ה אצטריך לאשמעינן דפטור על בישול עצמות וכו' דלאו בכלל גדי נינהו. אבל אי ס"ד דכל חיוב בישול משום דהוה התחלה והכנה לאכילה קשה וכי ע"ל דהני לאו בני אכילה נינהו אע"כ ס"ל להאי תנא דאיסור בב"ח מלא תאכל כל תועבה נפקא ולא מלא תבשל גופי' ומשום דהבשול בעצמו תועבה הוא. ולפ"ז מ"ש אה"כ הפגול והנותר והטמא חייב ע"כ על אכילתן קאמר דאי על אכילתן פטור משום אחע"א ואבישול הוא דמחייב פשיטא כיון דכבר קמ"ל דבישול ואכילה לא תלי' אהדדי א"כ מה"ת למיפטר אבישול איסורי' בחלב אע"כ אאכילה קמ"ל ואשמעינן דעצמות וכו' פטור אפי' על בשולן ופגול וכו' חייב אפי' על אכילתן ומשו"ה פריך ש"ס וכפירש"י ד"ה הפגול מיתורא דגדי נפקא ומיושב ק' מהרש"א:

10. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף קיד עמוד ב

ומה במקום שלא נאסר פרי עם פרי בשחיטה וכו'. צריך ביאור הס"ד לדמות איסור בב"ח לגדרי איסורי שחיטת או"ב וכלאי בהמה וכו', ונראה דכוונת הש"ס רק להביא ראיה שמצינו לגבי איסור שחיטת או"ב דמה שיותר קרוב לאמו הוי סברא לאיסור, וכן יש לפרש כל מהלך הסוגיא.

11. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף קיד עמוד ב

עבד בן שפחה מותר באמו. וביאר רש"י דהיינו 'במין אמו' אך בפשטות אף כשהיתה שפחה כשילדתו וכמבואר בסנהדרין (נח ב) וצ"ל דהכא איירי בילדתו כשהיתה גויה ואח"כ נמכרו לעבדות מותר באמו, ואף שבגיותם אסורים, בכה"ג שנעשו עבדיו ולא גרים ל"א שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקלה.

12. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף קיד עמוד ב

מנין לבב"ח שאסור באכילה וכו'. הרמב"ם בספה"מ והטור הביאו דרשת תנא דבי רי"ש להלן (קט"ו ב) דג' פעמים נאמר בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו לאיסור אכילה לאיסור הנאה ולאיסור בישול. והצל"ח העיר מפני מה שבקו דרשת רב אשי דהוא בתראה. ונראה ליישב דאף דרב אשי מודה לדרשת תנא דרי"ש, אלא דבא ליישב שיטת הברייתות דלעיל (ע"א) ושמואל לעיל (קיג ב) דדרשו הנך קראי לדרשות אחרות, ואין יכולין לדרוש כתנא דבי רי"ש, אבל הוא עצמו ס"ל כדרשת תנא דרי"ש.

13. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף קיד עמוד ב

כל שתעבתי לך. לא מדובר באסור גברא. אלא במקום שהפצא נאסר, דאף כשגוי מבשל אסור. והא דצריך לאו מיוחד לבב"ח, משום דאין לוקין על לאו שבכללות ובלוי "תועבה" אין לוקין על בב"ח, דלא מפורש אכילה, אלא באם אינו ענין.

14. תוספות מסכת חולין דף קיד עמוד ב

רבי יהודה אומר דברים ככתבן - ואסור ליתן לכנעני עובד כוכבים מתנת חנם ועל זה מביאה בפ"ק דמסכת ע"ז (דף כ.). וא"ת והתנן (לעיל דף צג.): שולח אדם לעובד כוכבים ירך שגייד הנשה בתוכה ושולח משמע בחנם ובפרק כל שעה (פסחים דף כב.) משמע דאתיא אפילו כר' יהודה ויש לומר דתניא בתוספתא אם היה שכנו מותר מפני שהוא כמוכרו לו.

15. שו"ת הרשב"א חלק א סימן ח

ומה ששאל ממך הנער בשולח אדם ירך לנכרי איך יתישב עם מה שאמרו אסור לתת מתנת חנם. [2] ואמרת לו דההוא דשולח ירך לנכרי לא לחנם אלא לגמול למה שקדם [3] או בגוי שאינו עובד עבודה זרה יפה אמרת. ומקרא מלא דבר הכתוב (דברי' י"ד) לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי. וכש"כ לרבי מאיר דאמר אחד גר ואחד גוי בין במכירה בין לנתינה ולא אמר הכתוב במכירה בגוי ונתינה בגר אלא להקדים נתינה דגר למכירה לגוי. וסתם מתניתין כרבי מאיר. ועוד שלא אמרו אלא מתנת חנם הא לסבה אפילו במקום שיעזרנו הגוי או יתן לו להבא מותר שאין זו מתנת חנם. וכן אפילו משום דרכי שלום. ואמרינן בפרק בתרא דעבודה זרה (דף ס"ו ב') רב יהודה שדר קורבנא לאבידרנא ביום אידו. אמר ידענא ביה דלא פלח לעבודה זרה. וכן רבא שדר קורבנא לבר שישך.

16. תוספות מסכת חולין דף קיד עמוד ב

... ודוקא נבלה בא"י שאין עובדי כוכבים מצויין שם ואם בא למוכרה לעובד כוכבים צריך ליתנה בדמים מועטין נתינת גר קודמת אבל פשיטא שאם יש חפץ לאדם למכור קודם ימכרנו לעובד כוכבים ממה שיתננו אפילו לישראל חברו.

17. שו"ת נודע ביהודה מהדורא תניינא - יורה דעה סימן מה

תשובה לכבוד הרב החריף המופלא מוהר"ר וואלף באסקעוויץ נר"ו:

אשר שאל על דברי התוספות במס' ע"ז דף כ' ע"א בד"ה ור"מ ובחולין דף קי"ד ע"ב בד"ה עד שיפרוט על מה שאמרו שם להקדים נתינה דגר למכירה דנכרי כתבו התוספות שזה דוקא בארץ ישראל באותן הימים שאין נכרים מצויים שם וצריך למכרה בדבר מועט. ועל זה השיב מעלתו לדעת הרשב"א בתה"א בית ד' ריש שער ג' והר"ן פרק ג"ה שכתבו בשם התוספות דהא דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא רק מדרבנן אבל מן התורה מותר לבטלו לכתחלה א"כ גם בימיהם היתה הנבילה שוה הרבה לישראל שהרי יכול לבטלה ברוב היתר ואעפ"כ אמרה התורה הקדים נתינה דגר: ואני אומר שלש תשובות בדבר:

• [1] חדא מי לא עסקינן שלא היה לו רק בהמה אחת ונתנבלה. ואפילו אם יש לו עוד בהמות שהם עדיין חיות ואטו ישחוט ב' בהמות לבטל הנבילה ברוב ויפסיד הבשר שאינו צריך לו ולא יספיק שכרו בנבילה בהפסדו בכשרות ופשטא דקרא בהכי מיירי דאי יש לו במה לבטלו אטו בשופטני עסקינן שימכרנה לנכרי או יתננה לגר יחזיקנה לעצמו או ימכרנה לישראל. הא חדא:

• [2] ועוד בימיהם רובם אכלו בטהרה ואטו יטמא שתי בהמות טהורות לערבם עם הנבילה ויקבלו טומאה ממנה ויפסיד בטומאת הטהרות יותר ממה שירויח בנבילה וכבר אמרו ביומא דף כ"ג ע"ב שטהרה היה קשה להם יותר משפיכת דמים. ואין להשיב והרי בחולין ל"ב אין אוכל מטמא אוכל מן התורה. שלא נאמר זה אלא באוכל ראשון אבל נבילה שהיא אב הטומאה היא מטמאה אוכלין מן התורה ובשרצים מקרא מפורש ונפל מנבלתם עליו כו':

• [3] שלישיית אני אומר דבר חדש בדין לבטל איסור לכתחלה הרי הרשב"א והר"ן שכתבו בשם התוספות שמן התורה מותר לבטל איסור לכתחלה ליישב סוגיא דזרוע בשילה כתבו כן ועיין בדבריהם. וא"כ דוקא דומיא דזרוע בשילה שהזרוע עצמה לא נתבטלה כלל ונשארה באסורה לזר והיה ונתנה לכהן אחר בישולה רק הטעם דמפיק מהזרוע ונבלע בשאר האיל הוא שנתבטל וטעם שנתבטל לא נשאר בו איסור כלל אבל יבש ביבש לבטל האיסור והוא נשאר בעין והוא בעולם ובאיסורו עומד שאם יבוא אליהו ויאמר שזו והיא החתיכה האסורה הרי הוא עומד באיסורו הקדום אלא כל זמן שאין מכירין אותו גזירת הכתוב אחרי רבים להטות ועכ"פ האיסור הוא בעין ויכול לחזור לאיסורו בזה לכ"ע לדעתי לא התירה התורה לבטלו לכתחלה ואיך אפשר שדבר שאפילו אחר ביטול אם יוכר יהיה אסור לבטלו עתה והרי עתה הוא מכירו. אבל טעם הנבלע בזה כשנתבטל אין כאן טעם איסור כלל וכיון שנתבטל אין כאן טעם כלל ובפרט בזרוע בשלה שהיה בו ששים או מאה לכל מר כדאית ליה דבזה אין אנו צריכין להתירו מטעם אחר רבים להטות רק כיון שיש כאן ששים אין כאן טעם כלל ולא נשאר שום איסור בזה ס"ל להתוס' שמותר לבטלו לכתחלה מן התורה. זה הנלע"ד. ובזה ניחא מה דאמרו שלהי חולין בצפורי עיר הנדחת לא אמרה תורה שלח לתקלה. ועיין בשער המלך פרק ט"ו מהלכות מ"א הלכה כ"ה:

1. ספר אמרי פנחס - שער ד - שבת ומועדים

{שטז} טעם מה שאוכלים מאכלי חלב בשבועות, כי בכל יו"ט יש בחי' קטנות קודם לגדלות, כי בע"פ מתעניין בכורים ובחי' תענית הוא קטנות, ועי' בכתבים וקודם סוכות הוא יו"כ, וקודם פורים תענית אסתר, אך בחג השבועות אין שום קטנות קודם, לכך אוכלים מאכלי חלב וכו' שהוא בסוד קטנות וכו'. [ואח"כ אוכלין בשר]:

2. שו"ע אורח חיים - סימן תצד

ונהגין בכל מקום לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות; ונ"ל הטעם שהוא כמו השני תבשילין שלוקחים בליל פסח, זכר לפסח וזכר לחגיגה, כן אוכלים מאכל חלב ואח"כ מאכל בשר וצריכין להביא עמהם ב' לחם על השלחן שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לב' הלחם שהיו מקריבין ביום הבכורים: